

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Յուսէ՞մեզ որ մեր սիրելի Ազգին ցաւալի տեղեկութիւններ տալ ստիպուած եմք : Ի Բեթղէհէմ Քրիստոսի Տեառն մերոյ Ս . Մենդեան պարին վրայ կառուցեալ մեծ Եկեղեցի մը կայ , ուր ամենայն հաւատացեալ Քրիստոնեայ աղգեր իրենց ուխտը և երկրպագութիւնը կը մատուցանեն . բայց Հայք և Յոյնք ըստ որում Օսմանեան Բարեխնամ Տէրութեան հարստակ Ազգեր՝ Տէրութիւնը այն մեծ Եկեղեցին Հայոց և Յունաց հաւատացած է ընկերութեան հաւասար իրաւունք տալով , որով կրօնական արարողութիւններ կը կատարեն և բնական հետեւութեամբ նոյն Ս . Տեղի սպասաւորութիւնը կ'ընեն , այսինքն կ'աւելն և կը լուանան , թէ և այս սպասաւորութիւններն չը գիտցողաց համար նըշանակութիւն չունին , բայց կրօնական արարողութեանց համահաւասար եւ համադոր ազգեցութիւն ունին ՚ի մասին սեպհականութեան Ս . Տեղեաց : Յոյնք տիրապետական տենչով այն մեծ Եկեղեցին , ինչպէս ուրիշ Ս . Տեղեր իրենց սեպհականելու փորձեր ըրած են ընդդէմ մեր Ազգային իրաւանց , բայց իրենց նպատակին չեն հասած . քանզի քննութիւն ընելով Տէրութիւնը Յունաց նենդ ընթացքը յայտնուէր եւ Տէրութիւնը իւր նախահարց տուած շնորհները և համատացութեան հաւասար իրաւունքները վերապին հատատեր է . այսու ամենայնիւ Յոյնք դարձեալ տիրապետական տենչով միշտ փորձ կը փորձեն իրենց սեպհականել այն մեծ Եկեղեցին ընդդէմ Տէրութեան տուած ընկերային սեպհականութեան իրաւանց և ընդդէմ քրիստոնէութեան : Եղեր է ժամանակ որ խռովութի չը յարուցանելու հա-

մար լուեր են մեր նախնիք , բայց այս խաղաղասիրական ընթացքը խիստ վնասակար եղեր է մեզ համար . քանզի հետզհետէ փոքր առ փոքր խնդիրք մեծցեր և Բարեխնամ Տէրութիւնը ստիպուեր է միջամտել և երկու կողման ընկերային իրաւունքը դարձեալ կարգադրել՝ երկու կողման ալ պատուիրելով որ իրենց ընկերային հաւասար իրաւունքը մէկզմէկէ յափշտակելու փորձ չը փորձեն :

Յոյնք իրենց բնական եղած յափշտակութեան ոգիէն շարժեալ , այս անգամ եւս փորձ կը փորձեն ընդդէմ Բարեխնամ Տէրութեան Հայոց և Յունաց շնորհած հրովարտականութեան ընկերային հաւասարութեան իրաւունքը ժխտել :

Ա . Հայաստանեայց Առաքելական Ս . Եկեղեցւոյ օրինաց համեմատ հանդիսաւոր օրեր , տեղւոյն Առաջնորդը եւ կեղեցական զգեստիւ Առաջնորդարանը կը տանին ամեն տեղ ուր որ Հայ կայ . Յոյնք ջնացին արգիլել մեր Տեսուչ Ժամարարի Ս . Ա . յրէն ելլելով մեծ եկեղեցւոյն սիւնադարդ գաւթէն անցնիլը և արգիլեցին :

Բ . Հայաստանեայց Ս . Եկեղեցւոյ ծիսից համեմատ մկրտեալ երախայն «Նոր սիսն ծնեալ մանկունք» ըսելով , Սուրբ Եկեղեցիէն տուելը կը տանին , նոյնպէս հարսանիքը՝ հարսանեաց արարողութեամբ եւ ննջեցեալը՝ թաղման կարգով գերեզմանատուն , բոլորն ալ ըստ Հայաստանեայց Ս . Եկեղեցւոյ արարողութեան : Յոյնք մեր այս արարողութիւնքը խափանել կ'աւելն :

Նոյեմ . 17ին երեքօրեայ մկրտեալ երախայ մը մեռանելով ըստ սովորութեան Ս . Եկեղեցւոյ սիւնադարդ գաւթէն անցունելով հիւսիսակողմը՝ Հայոցս սեպհական եղած Եկեղեցւոյն մէջ թաղման կարգը կատարած ժա-

մանակ, Յոյնք ձեռքերնին բիրերով յան-
կարծական յարձակմամբ ննջեցելոյն
վրայ կը դիմեն. Եպիսկոպոսը կը գոչէ, ե-
րախայն դուրս նետեցէք, մին կը յար-
ձակի կը յափշտակէ խաչը խաչկալի
ձեռքէն և գետին զարնելով կը խոր-
տակէ. միւսը վարդապետին շուրջառը
կռնակէն քաշելով կը սպառաւէ. ո-
մանք եւս դադարէն վրայ կը յարձա-
կին, արարողութիւնը կը խանգարուի,
զորքը հազիւ վերայ հասնելով մեր
վարդապետաց եւ Յունաց բազմու-
թեան մէջ կը մտնէ : Մեր Ամեն . Ս .
Պատրիարքը , գրաւոր կերպիւ տեղ-
ւոյս Կառավարչին բողոքեց և ՚ի Պօլիս
փոխանորդին հեռագրեց Բ . Դռնէն
եկած հրամանի մը վրայ Բդեշխը գը-
նաց ՚ի Բեթղէհէմ՝ եղած անցքերը
քննելու . Յոյնք ուրացան իրենց այս
ընդդէմ՝ քրիստոնէութեան բարձրա-
սական յարձակումը : Մեր Տեսուչը
խնդրելով Բդեշխէն որ զօրաց հարցա-
նէ, յայտնելով որ ինքը կ'ընդունի նոցա
վիայութիւնը . Բդեշխը ստիպուեցաւ
նոցա հարցանել , որք հաստատեցին
Յունաց անիրաւութիւնը :

Յոյնք դեռ եւս ասով չը բաւակա-
նանալով և աւելի եւս յառաջ երթա-
լով սկսեցին այնտեղի աւելն եւս ար-
գիլել , առարկելով թէ Եկեղեցին մերն
է : Տեսնելով որ օգնութեան յոյս չը
կայ այս տեղ , Ընդ . Ժողով գումարե-
լով հանրագիր մը ստորագուեցաւ և
զրկուեցաւ ՚ի Պօլիս առ Փոխանորդն ,
որպէս զի Ազգ . Վարչութեան , Կրօ-
նական եւ Քաղաքական խոսն Ժո-
ղովոց միջոցաւ Բ . Դռնն ներկայա-
ցնելով , Կոմանան Բարեխնամ Կոյ-
սեր գթութիւնը հայցէ : Այս մասին
սղագային Կեդրոնական Վարչութեան
սլ սէտք եղածը գրուեցաւ :

Մինչդեռ մենք թէ՛ ընկերովի տե-
ղերը՝ ընկերութեամբ և թէ՛ յատուկ
տռանձին տեղերը՝ տռանձին աւելու-
իրաւունքնիս կը պահանջէինք , Յոյնք

տեղական Կառավարութիւնը իրենց
թիկունք ունենալով , ընկերովի տեղե-
րը աւելէ յետոյ , Ս . Եկեղեցւոյն հիւ-
սիսակողմը մեր յատուկ սեպհ սկան Ե-
կեղեցին ևս իրենք աւելու փորձփորձե-
ցին , որոյ վերայ տեղական Կառավա-
րութե բողոքեցինք , բայց անյսելի ե-
ղաւ , եւ փոխանակ մեր իրաւունքը
պաշտպանելու , հրամայեց Միւսիւրին
մեր վարդապետները նոյն խակ Կայսե-
րական Բ . Հրովարտակներով Հայոց
Ազգի . շնորհեալ Եկեղեցիէն զինու զօ-
րութեամբ դուրս հանել . և Յունաց
աւելլ առ որ կատարուեցաւ ՚ի 22
Դեկտեմբերի : Սորա վրայ անմիջապէս
թէ՛ Բ . մեծ Եպարքոսին թէ՛ Արտաքին
գործոց նախարարին եւ թէ՛ Ազգ .
Պատրիարքարանը բողոքելով , իրա-
ւունք և արդարութիւն և Կայսերա-
կան Բարեխնամ՝ Կառավարութեան
պաշտպանութիւնը խնդրեցինք :

Յուսով եմք որ Օսմանեան Բարեխնամ՝
Տերութիւնը , ինչպէս յառաջները՝ Յու-
նաց զեղծման և բարոյական ընթացից
հասու լինելով և նոցա յափշտակու-
թիւնները իմանալով , վերահաստատու-
ելու երջանկայիշատակ նախնի Կայսե-
րաց մեզ շնորհած իրաւունքներն եւ
արտօնութիւնները , նոյնպէս և այժմ՝
հասու լինելով Յունաց այս անիրա-
ւութեանց եւ յափշտակութեանց ,
կրկին պիտի վերահաստատէ Հայոց
Ազգիս ձեռքը եղած Կայսերական
Խաթի Շէրիֆները , որք բացարձա-
կապէս կը լծուեն մեր ընկերովի և ա-
ռանձին իրաւունքները :

— Նոյ . 26 ին տեղւոյս Պէլէտիէի
նախագահ Եուսուֆ էֆէնիսին գործոյ
Դ՛առթիւ Կ . Պօլիս երթալով , քաղա-
քիս Վսեմ բդեշխին տնօրէնութեամբ՝
սորա աթիւն նախագահ կարգեցաւ Պօլ-
սեցի ծերունի Մէհմէտ Էմին էֆէնիսին :

— Դեկ . 4 ին Ամերիկայի նորընտիր
Հիւարատոս Մատլը տէ Փրէնքէս հոս
քաղաքս ժամանեց և հարկ եղած պաշ-

տմանական այցելութիւններն կատարուեցան :

— Գեկ. 14 ին՝ Շարաթ լուսնալու գիշեր, որ քաղաքիս մէջ սաստիկ մը բրկալից ժամանակ էր, Յոսպէի Աւրստրիական Հիւպատոս Մեծ. Յակովբ ազա Մուրատեանցի ընկեր՝ անուանի վաճառական Պ. Վալէրոյի վաճառատունն ետեւի կողմէն (որ բազանեաց աւազան էր) գոլեր մտնելով շատ Զանազներ են Գաղան բանալ և 4 մասի չափ բանալու ալ յաջողած են, բայց անհնարին գտնելով բոլորովին բանալն, միմայն մէջ տեղ գտնուած 30000 զուրուշի չափ զրամ ստած գնացած են, տակաւին գոլերն յայտնուած չեն :

— Ամսոյս միջին օրերը՝ քաղաքիս մէջ տարիներէ՝ ի վեր չը տեսնուած տուտութեամբ ձիւն տեղաց, անձրեւներն առատ են, և քաղաքիս հարաւակողմն՝ Աբբայ—հր բուռած սղոխերն լեցուած ու սկսած է հոսիլ, մինչդեռ ուրիշ մի քանի առատ անձրեւեկիւ տարիներ հազիւ Փետր. ամսոյն մէջ կը յորդէր և այն ոչ բերնէն :

— Իսմանկոսի դուռը տուն մը, յորում հրէայ ընտանիք մը կը բնակէր, փոթորիկ գիշեր կ'շարժի հողմին սաստկութենէն. ընտանիքը՝ իրենց բնոյն մէջ կարծելով թէ գողմուած է տունը, մէկ զմէկու ետեւէ երկիւղեւ փողոց կը վազեն, ընտանիքի անդամներէն ոչ ոք չը մնալէն յետոյ՝ տունը տմբոջապէս կործանեցաւ :

— Յոսպէի մէջ եւս 240 մեթրոյ տան մը առաստաղը ամբողջնետամ է: Ծովն ալ խիստ սաստիկ այլեւս եղաւ էր, բայց այս փոթորիկներու մ'ըջին եկած ուխտաւոր՝ գահաւթիւն Աստուծոյ, անխնաս ի քաղաքս ժամանած են :

ՅԱՆԿ ՆԻԻԹՈՅ

ԴՊՏԱՐԻ

Հրաւեր առ երեսփոխան և կարգ ինքեաց
Եղեոսի ներկայ կրօնաբարութեան վերայ
Վերջնական գործոց յԱնդապ
Գեղար Գ. Վեհ. կաթողիկոսի վրայ Նիփա
թուսերէն բոլորի հրատարակութիւնը և
այս մասին փոքրիկ գրած յօդուածը 17
Բարբ. իւնիսնց 19
Ա. Կր. Խոսք Երկրորդ պաշտօնից ուղղուած 20, 40

Գերեզմանատան խնդիր 25
ԱԶԳ. 25

Ժամանակագրականք 24, 47, 71, 94, 120

144, 167, 161, 211, 240, 261, 286

Հանգէս տարեգարծի նահատակութեան Ս.

Վարդանանց և ժողովրդաւորաց վարժարանի Ս. Աթուոյս և ճառ.

25

Կիւտալ թիւն 20

Խշտան մը իւր միակ անձին պատարժանատու

չէ, այլ և հպատակաց ամեն միոյն 52

Զգեղեցիկութենէ Ս. Գրոց 54

Նուիրատուութիւն 55

Պիւտմէ 56

Բան ի նահատակութիւն Ս. Վարդանանց 58

Որդիք Աստուծոյ 49, 73, 97, 200

Անցք Մեծին Նախօրեան ընդ Նինմեն գետ 54

Ուխտաւորութիւն 57

Երգ ի վերայ Երուսաղէմի 60

Եգեոխա 61

Հէգ Պանդուխտան 62

Համառօտ պատմութիւններ 65, 69

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԻ. — Համառօտութիւն

բրիտանեական ուսման. — Ճաշոց գիրք.

— Ատենի Աւետարան. Պատմութիւն 1, Էնի.

թիւներ 64, 216

Մի գիտաւոր պայման պատմագրութեան 68

Ազգային կտակալիք 70

Արկամկոտութիւն և կրկնաձեւնագրութիւն 72

Եկեղեցական երգեցմունք 79

Տ. Երեմիա քահանայ և սխալացոյց իւր 85

Դատաբարկութիւն կանանց, 88, 106, 140,

158, 182, 205, 249, 272

Օրացիք և ամենամական խնդիր 113

Արշալոյս Արարատեան և հայկաբանութեան

խնդիր 117

Մարդու հոգեւոյն ներգաշտակ կրթութիւնն

121, 145

Հարցալնութիւն և հանգէս պայուէտաւ.

խաթեան և ճառ 126, 127

Բարոյական 150

Մանկութիւն 145

Խառնակաց առաջին արշաւանքը 152

Բարեկամական տեսութիւն ընդ խմբակցին Ար.

շարուայ 59

Մահազոյթք 164, 261

Եղեղեղք 165, 259

Ազատութեան վրայ ակնարկ մի 169

Խոսք 171

Առողջական 175, 197, 232, 237, 231

Հրաշքը հաստատութիւն կրօնի 187

Փրփիկ նկատողութիւն մի 188

Առանց բրիտանեականութեան բրիտանեաց

անն հաստատմը 196

որ փոսի եթէ ոչ յիւրմէ 203

որ կատարեալ 209

գակ գրոց, ի տարրանի Ս. Յակովբեանց

1, 262

մի քննադատութեան եկեղեցական պատ.

թիւն 2, Ս. Վ. Մուրատեանցի 217

տոսի ճանախա աշակերտը 226

ր փնտկն ինչ տխուր լինի 220

յս տարրութիւնը չէմ կարող թողուլ 255, 251

Առ օրացիկն պատմական 253

Ազգին արդի փնտկը 241

Պարտաւորութիւն աշխատելու 261, 265

Խմբակութիւն 259

Խոսք չը հակադրողներուն հետ գործ չ ընինք 284

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱԶԳ. 284